

DENGE VE DENETLEME BÜLTENİ

DENGE VE DENETLEME AğI AYLIK BÜLTENİ

Editörden;

Merhaba,

Mayıs'ta Türkiye gündeminde neler oldu? Sosyal medyada tartışılan, en çok konuşulan konular nelerdi, hangi gelişmeler tepki çekti? Denge ve Denetleme Ağı'nın Anayasa, Yasama, Yürütme, Yargı, Yerel Yönetim, Medya, Sivil Toplum Reform grupları ile birlikte ve Toplumsal Cinsiyet Eylem Planımız çerçevesinde ayrı ayrı ele aldığımız güncel gelişmeleri denge ve denetleme ölçütleriyle değerlendiriyoruz. Eksiklerimizi birlikte görüp birlikte düşünüyor ve birlikte yol alıyoruz.

Bültenimizde her ayı mercek altına alarak özenle seçtiğimiz başlıkları [Ayın Z Raporu Podcast](#) programımızda da konuşuyoruz.

Mayıs ayında da seçtiğimiz başlıkları denge ve denetleme perspektifiyle birlikte değerlendirdik. İşleyen bir denge denetleme sistemine bir adım daha yaklaşmak dileğiyle,

Keyifli okumalar

YARGITAY, CANAN KAFTANCIOĞLU'NUN 3 DAVADAN ALDIĞI CEZALARI ONADI

2019 yılının Mayıs ayında İstanbul Belediye Başkanlığı için yapılan ilk seçimden sonra, Canan Kaftancıoğlu hakkında, önceki yıllarda sosyal medyada yaptığı paylaşımlar üzerinden 17 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı. 6 Eylül'deki son duruşmada Kaftancıoğlu hakkında "silahlı terör örgütü propagandası yapmak" suçundan 1 yıl 6 ay, "kamu görevlisine alenen hakaret etme" suçundan 1 yıl 6 ay 20 gün, "Cumhurbaşkanına alenen hakaret etme" suçundan 2 yıl 4 ay, "Türkiye Cumhuriyeti Devletini alenen aşağılamak" suçundan 1 yıl 8 ay, "halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etmek" suçundan 2 yıl 8 ay olmak üzere toplam 9 yıl 8 ay 20 gün hapis cezası verildi. 12 Mayıs'a geldiğimizde ise Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 4 yıl 11 aylık cezayı onadı. Takvimler 31 Mayıs'ı gösterdiğinde Yargıtay'da 4 yıl 11 aylık hapis cezasının onanmasının ardından kesinleşen cezasının infazı için teslim olmak üzere İstanbul Adalet Sarayı'na gitti. İnfaz Savcılığınca işlemleri tamamlanan Kaftancıoğlu, Silivri Cezaevi'ne gönderildi. 5 yıldan az ceza alan Kaftancıoğlu, denetimli serbestlik hükümleri gereğince cezaevine giriş-çıkış yaptı.

Ayrıca Kaftancıoğlu, karar düzeltme ve Anayasa Mahkemesi süreçlerindeki durum değişmezse 2023 seçimlerinde milletvekili adayı olamayacak ve cezasının infazı bitene kadar seçme ve seçilme hakkını kullanamayacak. İl başkanlığını sürdürüp sürdüremeyeceği konusu ise tartışmalı...

Ana muhalefet partisinin İstanbul İl Başkanı olan Canan Kaftancıoğlu'na verilen ceza bir temel hak ve özgürlük olan ifade özgürlüğünün Türkiye'de yaşadığı geriye gidişi somut bir şekilde ortaya koymaktadır. Kararın zamanlaması ve niteliği verilen cezanın siyasi saiklerle verildiği izlenimini ve son yıllarda giderek vurgulanan hukukun bir siyasi araç haline geldiği tespiti kuvvetlendirmektedir.

Özellikle bir hiper-başkanlık sistemi olan halihazırdaki hükümet sisteminde cumhurbaşkanının siyasi bir figür oluşu, cumhurbaşkanına hakaret suçunun muhalif kişileri siyasi saiklerle cezalandırma aracına dönüştürmekte ve ifade özgürlüğünde çok ciddi geriye gidişe neden olmaktadır. Demokratik bir denge ve denetleme sisteminde vatandaşların temel hak ve özgürlüklerinin garantisi bağımsız ve tarafsız yargıdır. Türkiye'de temel hak ve özgürlüklerde yaşanan geriye gidiş ancak hukuk devleti ilkesinin etkin uygulandığı, bağımsız ve tarafsız yargı erkini oluşturacak yapısal reformlarla mümkündür.

GEZİ PARKI DAVASINDA HAPİS CEZALARI

2013'teki Gezi Parkı eylemlerine ilişkin beraat kararının bozulmasının ardından Çağlayan Adliyesi'nde görülen Gezi Parkı davasının karar duruşması sonucunda Osman Kavala'ya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, 16 kişiye ise 18'er yıl hapis cezası verildi. Mücella Yapıcı, Can Atalay, Çiğdem Mater, Yiğit Ekmekçi, Hakan Altınay ve Mine Özerden'in tutuklanmasına karar verildi.

Türkiye'de uzun süredir hukukun üstünlüğü prensibinin uygulanması ve yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığında yaşanan geriye gidiş birçok davadaki kararların siyasi saiklerle verilmiş kararlar olarak görülmesine neden olmaktadır. Gezi davası da Türkiye'de son zamanlarda sıkça gündem olan yargı kararlarından en önemlisidir. Anayasal bir temel hak ve özgürlük olan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kullanıldığı bir olaya yönelik verilen ağır cezalar vatandaşların temel hak ve özgürlüklerinin etkin korunması bağlamında soru işareti doğurmaktadır. Siyasilerin dava ve sanıklarla ilgili söylediği sözler de dava sürecinin siyasi nitelik taşıdığı kanısını arttırmaktadır.

Özellikle Osman Kavala'nın beraat ettiği bir suçlamadan müebbet hapis cezası alması benzer şekilde yargısal sürecin siyasi saikle yürütüldüğü izlenimini kuvvetlendirmektedir.

Demokratik denge ve denetleme ölçütleri üzerinden değerlendirildiğinde bağımsız ve tarafsız yargı bu sistemin omurgasını oluşturmaktadır ve vatandaşların temel hak ve özgürlüklerinin korunmasında yaşamsal nitelikte bir gereklilik olmaktadır. Türkiye'de yargı alanındaki yaşanan sorunlar ancak köklü yapısal reformlar yapılarak çözülebilir. Denge ve Denetleme Ağı olarak demokratik bir denge ve denetleme sisteminin tesisi için yargı alanında yapılması gerekenlere dikkat çektiğimiz çalışmalar bu bağlamda tekrar hatırlatma ihtiyacı duyuyoruz.

SADAT TARTIŞMASI VE SEÇİM DÜZENLEMESİ GÖLGESİNDE MUHALEFET PARTİLERİNİN SANDIK GÜVENLİĞİ ÇALIŞMALARI

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun 13 Mayıs'ta, sürpriz biçimde Beylikdüzü'ndeki merkezine giderek, "terörist yetiştiren paramiliter kurum" ifadeleriyle suçladığı, seçim öncesi yaşanacak olası kaos ortamının sorumlusu olarak işaret ettiği SADAT, kurulduğu günden bu yana faaliyet alanlarıyla gündemde. Bununla beraber son seçim düzenlemesi de muhalefet partilerinin önümüzdeki dönemde sandık güvenliğinin sağlamaya yönelik çalışmalarına hız kazandırmış durumda. Bu çerçevede 6 muhalefet partisi Mayıs ayında seçim güvenliği gündemiyle tekrar bir araya geldiler ve seçim güvenliği komisyonu kurdular. Bu komisyonun çalışmaları sonucu sandık güvenliğine ilişkin ortak bir metin hazırlayacağı da kamuoyuyla paylaşıldı. 4 bölüm ve 24 maddeden oluşacak metine her parti kendi görüş ve katkılarını verecek. Rapor, seçim öncesi, seçim takvimi, seçim günü ve seçim sonrası alınacak önlemleri içerecek.

Seçim sonrasında yönelik olarak avukatlardan oluşan bir ekibin kurulması, seçim öncesi süreçte seçmen kütüklerinin oluşumu ve mükerrer oyun önüne geçmeye yönelik önlemlerin alınması, seçim günü partilerin sandık güvenliğinin sağlanmasına yönelik koordinasyonuna ilişkin önlemler, parmak boyasının geri getirilmesine yönelik kampanya gibi önlemleri içerecek olan rapor yakın zamanda kamuoyuyla paylaşılacak.

Türkiye özellikle son 5 seçimde demokratik adil ve özgür seçim yapma kapasitesinde sarsıcı bir geriye gidiş içerisindedir. Adil ve özgür seçimler demokrasinin özüdür ve denge ve denetleme sisteminin temel dikey hesap verebilirlik mekanizmasını oluşturmaktadır. Denge ve Denetleme Ağı olarak Türkiye'nin bu alandaki karnesini olumsuz etkileyen ve etkileme potansiyeline sahip temel yapısal unsurları ve yasal düzenlemeleri detaylı şekilde incelediğimiz bir çok çalışmamız bulunmaktadır. Benzer şekilde son seçim düzenlemesinin önümüzdeki dönem seçim bütünselliğine ve seçimlerin demokratik meşruiyetine verebileceği potansiyel zararları analiz ettiğimiz çalışmayı da bu bağlamda hatırlatma ihtiyacı duyuyoruz. 6 muhalefet partisinin önümüzdeki seçimlerin demokratik meşruiyeti açısından yaşamsal nitelikte olan sandık güvenliğine ilişkin yaptığı çalışmayı bu çerçevede olumlu buluyor ve iktidar ve tüm muhalefet partilerinin demokratik seçimlere ilişkin benzer hassasiyeti göstermelerinin önemini bir kez daha vurgulama ihtiyacı duyuyoruz.

KONSER FESTİVAL YASAKLAMALARI

Aynur Doğan'ın Kocaeli'ndeki konserinin iptali Mayıs ayında en çok tartışılan konulardan oldu. Muş'ta, Batman'da, Diyarbakır'da, İstanbul'da da çok sayıda Kürtçe etkinlik valilikler tarafından yasaklandı. Kamuoyunda en çok ses getiren iptallerden biri de Isparta'da gerçekleşti. Valilik kararıyla Isparta'daki Melek Mosso konseri iptal edildi. Ayrıca çok sayıda şehirde düzenlenecek üniversite festivalleri de iptal edildi.

Mayıs ayı boyunca gelen konser yasakları ve iptaller sadece hedef alınan sanatçıların sanatlarını icra etme özgürlüklerine yönelik kısıtlamalar değildir. Bu yasaklar aynı zamanda vatandaşların diledikleri sanatsal etkinliklere katılma haklarını da kısıtlamaktadır.

KAMUOYUNDA DEZENFORMASYON YASASI OLARAK BİLİLEN TEKLİF TBMM'DE

Sosyal medya ve internette "yalan haberle mücadele" gerekçesiyle hazırlanan ve kamuoyunda "Dezenformasyon Yasası" olarak adlandırılan yasa teklifi, AK Parti ve MHP milletvekillerinin imzasıyla TBMM Başkanlığına sunuldu. Yasa Teklifi ile Türk Ceza Yasasına "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçu eklenerek, "endişe, korku veya panik yaratma, ülkenin iç ve dış güvenliğini kamu düzenini ve kamu barışını bozmaya" yönelik yayın yapanların 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılması öngörülüyor. Yeni teklifte internet haber siteleri de Basın Yasası kapsamında "sürelî yayın" olarak tanımlanıyor ve çalışanlarının basın kartı almalarının yolu açılıyor. Ayrıca, haber siteleri de, diğer yayın organları gibi Basın İlan Kurumundan resmi ilan alabilecek.

Uzun süredir gündemde olan ve sosyal medya üzerinden dezenformasyonun yayılmasını önlemeye dönük düzenleme birçok yönden ifade özgürlüğü ve medya özgürlüğünü olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. Öncelikle Türk Ceza Kanununa eklenecek olan suç tanımları oldukça geniş şekilde tanımlanmıştır. Bu geniş tanım yasanın uygulanmasında keyfilik doğurma riskini taşımakta ve ifade özgürlüğünde devam eden geriye gidişi hızlandırma potansiyelini taşımaktadır. Ayrıca bir düzenleyici ve denetleyici kurum olan Basın İlan Kurumu ve Bilişim Teknolojileri Kurumu gibi kurumlara çevrimiçi alanı kontrol noktasında önemli yetkiler verilmektedir. Bu düzenleyici ve denetleyici kurumların yürütmeden bağımsızlık seviyeleri dikkate alındığında bu alana ilişkin önemli yaptırım kararları verme yetkisine sahip bu kurumların her çevrimiçi medya kuruluşuna eşit şekilde davranış sergilememe ihtimali oldukça yüksektir. Denge ve Denetleme Ağı olarak son yayınladığımız ve dünyadaki sosyal medya düzenlemelerini karşılaştırmalı olarak incelediğimiz ve somut öneriler geliştirdiğimiz [raporumuzda](#) vurguladığımız gibi düzenleyici ve denetleyici kurumların yürütmeden bağımsızlığı ve daha da önemlisi bağımsız ve tarafsız yargı erki bu düzenlemelerin, ifade özgürlüğü ve alternatif bilgi kaynaklarına ulaşma gibi temel hak ve özgürlüklerde geriye gidişe neden olmamaları için yaşamsaldır.

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU CEZALAR

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Erdoğan ailesinin TÜRGEV ve Ensar vakıfları üzerinden ABD'deki paravan bir vakfa 1 milyon lira aktardığı ve kaçacağı iddiasında bulunduğu açıklamasını yayınlayan Tele1, KRT, Flash Haber ve Halk TV'ye para cezası verdi. CHP liderinin Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan ve ailesi hakkındaki "para aktarma" ve "kaçacaklar" açıklamalarına yer veren 4 kanala oy çokluğu ile tavadan yüzde 3 para cezası verildi.

Basın özgürlüğü ve alternatif bilgi kaynaklarına ulaşma hakkı sağlıklı işleyen demokratik bir denge ve denetleme mekanizmasının yaşamsal bir bileşenidir. Bununla beraber demokrasi için çok kritik olan bir alanı düzenleyen düzenleyici ve denetleyici kurumların yürütme erkinden bağımsızlıkları yukarıdaki temel hak ve özgürlüklerin hayata geçmesi için büyük önem taşımaktadır. Denge ve Denetleme Ağı olarak Türkiye’de düzenleyici ve denetleyici kurumların bağımsızlık kayıplarının, demokratik denge ve denetleme sisteminin temel bileşenleri üzerindeki son derece olumsuz etkilerini analiz ettiğimiz [rapor çalışmamızı](#) tekrar hatırlatma ihtiyacı duyuyoruz. Bu tip kurumların hem düzenleyip denetledikleri sektörlerden hem de yürütmeden bağımsızlıkları sağlıklı işleyen demokratik bir denge ve denetleme sistemi için yaşamsal öneme sahiptir.

Dedi ki;

DEVA Partisi Genel Başkanı Ali Babacan: "“Nereden gelirse gelsin, haksızlığa boyun eğmeyiz. CHP İstanbul İl Başkanı Sayın Canan Kaftancıoğlu’na verilen cezanın hedefinde demokratik siyaset olduğunu bilecek kadar deneyimliyiz. Bu adaletsizlikten hep beraber kurtulacağız.”

Saadet Partisi Genel Başkanı Temel Karamollaoğlu: (Canan Kaftancıoğlu kararına ilişkin) “Adalet bir gün herkese lazım olur.”

İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener: (Canan Kaftancıoğlu tutuklamasına ilişkin) “Dünün mağdurlarının, bugün mağrur olduğu bu ucube sistem, Türkiye’yi daha fazla taşıyamaz. O sandık gelecek, bu vesayet bitecek.”

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli: (Gezi Davası kararına ilişkin) "Yargıya saygı duyulmalıdır. Konu üzerinde uzun yıllar tartışmalarla, bunu önlemeye çalışanlar da yargının bu kararına saygılı olarak her şeyi kabullenmek durumunda olmalıdır"

57 Baro: "Özgürlük kavramı ile sanat arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Sistematik bir hal alan bu çağ dışı kısıtlama ve yasakları kabul etmiyoruz. Bu ülkede sanatçıların sanatını özgürce icra etmelerine engel olunmasını şiddetle kınıyoruz."

TGS: "Gazeteciler ile basın örgütlerinin görüşlerini içermeyen hiçbir yasa, dezenformasyona çare olamaz."

RTÜK Üyesi İlhan Taşcı: "RTÜK, Sayın Kılıçdaroğlu'nun ülkeyi sarsacak, manşet haber niteliğindeki açıklamaları ve ifşa ettiği belgeleri yayınlayan Tele1, KRT, Flash Haber ve Halk TV'ye oy çokluğuyla tavandan yüzde 3 para cezası verdi. Karar, basın özgürlüğüne, haber alma hakkına ve demokrasiye vurulan bir darbedir!"